



**Datum** 2023-06-21  
**Dokumenttyp** Yttrande  
**Diarienummer** 2023/0140  
**Ert diarienummer** Ju 2022/0335  
**Handläggare** Josefina Streling

Justitiedepartementet  
103 33 Stockholm

## Yttrande över betänkande En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Myndigheten för delaktighet, MFD, arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

### Myndighetens synpunkter

Människor på flykt, särskilt kvinnor och barn, befinner sig ofta i en mycket utsatt situation. Att vara asylsökande, skyddsbehövande eller flykting och dessutom ha en funktionsnedsättning är särskilt utmanande. Personer med funktionsnedsättning riskerar exempelvis oftare än andra personer att utsättas för våld och exploatering och har svårigheter att täcka sina basala behov. På grund av sin funktionsnedsättning utestängs många personer också från såväl utbildningssystemet som arbetsmarknaden, vilket innebär stora svårigheter att få möjlighet till egen försörjning.

Ovanstående bildar utgångspunkt för MFD:s synpunkter på utredningens förslag.

Avsnitt 4.2.2 Alla asylsökande ska tilldelas en plats på ett asylboende samt avsnitt 4.2.3. Boende på asylboende som villkor för dagersättning och särskilt bidrag

I utredningens förslag framgår att alla asylsökande och personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska tilldelas en boendeplats. Migrationsverket har också skyldighet att ta hänsyn till om den asylsökande tillhör en familj eller är i behov av särskilt stöd. Detta betyder att tilldelningen av boendeplats kan behöva anpassas utifrån den enskildes familjesituation eller utifrån behov av särskilt stöd, såsom utifrån funktionsnedsättning. I förslaget framgår att Migrationsverkets beslut om boendeplats inte ska vara överklagningsbart för asylsökande personer. Motsvarande skrivningar saknas om huruvida

boendebeslutet ska vara överklagningsbart för personer som omfattas av massflyktsdirektivet.

Migrationsverket har redan idag svårt att tillhandahålla tillgängliga boendeplatser för personer i behov av sådana.<sup>1</sup> Förslaget riskerar därför innebära att personer med funktionsnedsättning placeras i ett otillgängligt boende eller i ett boende med otillräckliga anpassningar. Det är därför olyckligt att Migrationsverkets boendebeslut inte går att överklaga om man är asylsökande.

MFD ser också en ökad risk för diskriminering av asylsökande då rätten till överklagande av boendebeslut inte utgår från likabehandling av personer som söker internationellt skydd, utan avgörs på förhand av den enskildes skyddsgrund.

#### Avsnitt 4.3.1 Asylsökande ska bo på asylboende för att få dag ersättning och särskilt bidrag

Förslaget innebär att asylsökande personers rätt till dag ersättning och särskilt bidrag samt undantag på krav om arbetstillstånd, villkoras till att den asylsökande bor på ett asylboende.

MFD vet från sitt arbete med regeringsuppdraget<sup>2</sup> utifrån situationen i Ukraina, att Migrationsverkets utbud av tillgängliga boendeplatser inte motsvarar det faktiska behovet hos enskilda. Det faktum att tillgången på anpassade asylboenden är mindre än det faktiska behovet av sådana boenden, gör frågan om villkorad ersättning mer komplicerad än vad som framgår av betänkandet. Utifrån hur tillgången på tillgängliga boenden ser ut idag innebär förslaget enligt MFD att personer med funktionsnedsättning kan behöva acceptera en boendeplats som inte tar hänsyn till deras behov av stöd eller anpassning för att kunna erhålla ersättning och särskilt bidrag.

MFD bedömer därför att Migrationsverket bör få ett förtydligt uppdrag om att säkerställa tillgången på tillgängliga asylboenden. Migrationsverket bör även få i uppdrag att ta fram riktlinjer för vad som avses med ett tillgängligt boende. MFD menar att det i utformningen av dessa riktlinjer är särskilt

---

<sup>1</sup> Riksrevisionen, 2016, Asylboenden – Migrationsverkets arbete med att ordna boende åt asylsökande, RiR 2016:10. MFD, 2023, Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor.

<sup>2</sup> MFD, 2023. Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor.

viktigt att precisera vad tillgänglighet är utifrån behov hos olika personer med funktionsnedsättning, exempelvis personer med syn- eller hörselnedsättning och intellektuell funktionsnedsättning.

MFD menar vidare att i de fall personer med funktionsnedsättning inte kan få tillgång till ett tillgängligt asylboende bör personer som själva kan ordna ett tillgängligt boende utanför Migrationsverkets försorg ha möjlighet att kunna behålla sin ersättning och sitt särskilda bidrag. I annat fall riskerar personer att på grund av sin funktionsnedsättning drabbas särskilt negativt av förslaget om de på grund av sitt behov av ett tillgängligt boende, som inte kan tillgodoseas via Migrationsverket, samtidigt mister sin rätt till dagersättning eller särskilt bidrag.

#### Avsnitt 4.3.2 Undantag från villkoret i enskilda fall

I förslaget om villkorad ersättning, framgår att det ska finnas vissa möjligheter till undantag på kravet om att bo på asylboende. Tillämpningen av undantag från villkor föreslås dock vara restriktiv.

MFD vill särskilt understryka vikten av att tillämpningen av undantag ska utgå från den enskildes behov, snarare än en på förhand bestämt restriktiv tillämpning. I annat fall riskerar personer med funktionsnedsättning att missgynnas ytterligare.

#### Avsnitt 4.4.1 Asylsökande ska bo på asylboende för att undantas från kravet på arbetstillstånd

Förslaget innebär att asylsökande personer som inte väljer att bo i asylboende, förlorar rätten att arbeta under asylförfarandet. På samma gång föreslås personer som omfattas av massflyktsdirektivet få bibehålla rätten att arbeta, även om de väljer att inte bo på asylboende. MFD menar att förslaget om indragen rätt att arbeta för asylsökande som inte bor i asylboende, riskerar att bli diskriminerande, då rätten till arbete enligt förslaget inte utgår från likabehandling av personer som söker internationellt skydd, utan avgörs på förhand av den enskildes skyddsgrund.

#### Avsnitt 4.8.3 Prövningen av asylansökan och aktiviteter för asylsökande bör integreras med asylboendet

Förslaget innebär att asylutredningen ska påbörjas när den enskilde anländer till ankomstboendet och syftar till en mer effektiv handläggning av

asylärenden. Detta kan vara gynnsamt både för den enskilde och för verksamheten.

MFD vill dock lyfta att eventuella tidsvinster inte ska ges företräde över rättssäkerheten i systemet. Fokus på tidsvinster i asylutredningen kan medföra negativa konsekvenser, särskilt för asylsökande personer med funktionsnedsättning. Om fokus i första hand ligger på att korta handläggningstiderna, finns en stor risk att den enskilde inte får möjlighet att redogöra för sina skyddsskäl utifrån sina förutsättningar och förmågor. Det kan också medföra risker för felaktigheter i utredningen.

I MFD:s arbete med regeringsuppdraget med anledning av situationen i Ukraina, har det också framkommit att skyddsbehövande personer med funktionsnedsättning ofta är rädda för att beskriva eventuella stödbehov för myndighetsföreträdare. I arbetet med regeringsuppdraget har MFD också valt att anta en bredare ansats, då de utmaningar som skyddsbehövande personer med funktionsnedsättning från Ukraina möter, även är aktuella hos bland annat asylsökande personer med funktionsnedsättning. I arbetet har framkommit att många undviker att berätta om sin funktionsnedsättning då de tror att den kommer betraktas som en belastning och att det i sin tur kan leda till avslag på deras ansökan om skydd. Det behöver därför finnas förutsättningar och rimliga tidsramar som gör det möjligt att skapa ett förtroende mellan den asylsökande personen och Migrationsverkets handläggare.

För personer med funktionsnedsättning är det dessutom viktigt att asylutredningen anpassas till deras förutsättningar och att kommunikativt stöd och anpassad information ges vid behov.

MFD vill också betona vikten av att det finns tillgång på kompetenta tolkar, både språktolkar och teckenspråkstolkar, under hela asylförfarandet. Tolkar behöver utöver språkkunskaper, även ha särskild kompetens kring funktionsnedsättning. I MFD:s arbete med regeringsuppdraget utifrån situationen i Ukraina<sup>3</sup> har det framkommit att bristen på tolkar med sådan kompetens är vanligt förekommande, med negativa konsekvenser som följd för den enskildes asylutredning. Det innebär inte bara en ökad risk för missförstånd under asylutredningen utan även att allvarliga felaktigheter kan

---

<sup>3</sup> MFD, 2023, Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor.

uppstå. Att arbeta med tolkar är också tidskrävande, vilket bör tas med i beräkningen i den fortsatta effektiviseringen av handlägningsprocessen.

#### Avsnitt 4.8.4 Migrationsverket bör samverka med andra aktörer för att underlätta verksamhet vid asylboenden

MFD är positiv till att Migrationsverket ges i uppdrag att samverka med civilsamhället kring aktiviteter och insatser på asylboendena. MFD vill dock understryka vikten av att samverkan med civilsamhället preciseras och tydliggörs i förslaget, liksom hur organisationerna ska kompenseras ekonomiskt för detta arbete.

MFD vill också lyfta fram att funktionshinderorganisationerna bör involveras i arbetet. Ett särskilt fokus bör även vara att uppmärksamma situationen för kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning.

Länsstyrelserna har idag ansvaret för att samordna det regionala arbetet med tidiga insatser för asylsökande.<sup>4</sup> Detta innebär att de bland annat har ansvar för att betala ut statsbidrag till kommuner, kommunalförbund och ideella föreningar som organiserar tidiga insatser till asylsökande.<sup>5</sup> MFD ser en vinst i att Migrationsverket tar över det uppdraget och att de medel som finns i uppdraget följer med.

#### Kapitel 6. Åtgärder vid misskötsamhet på asylboenden

I betänkandet framgår att misskötsamhet på asylboenden är ett pågående problem och att Migrationsverket behöver kunna sätta in olika sanktioner och åtgärder. MFD oroas av att förslagen fokuserar på disciplinära åtgärder, snarare än på förebyggande, hälsofrämjande och trygghetskapande insatser av olika slag.

MFD menar att det är viktigt att det finns tillgång till vård och stöd för personer som redan befinner sig i en situation av stor stress. Det är också av vikt att boendet är tillgängligt ur ett psykosocialt perspektiv. Med detta menas

---

<sup>4</sup> Tidiga insatser för asylsökande | Länsstyrelsen Stockholm ([lansstyrelsen.se](https://lansstyrelsen.se)), hämtad 2023-06-21.

<sup>5</sup> "Tidiga insatser för asylsökande ska främja asylsökande personers framtida etablering i Sverige genom en meningsfull sysselsättning under asyltiden. Länsstyrelsen samordnar länets arbete och fördelar bidrag för insatserna". [Tidiga insatser för asylsökande | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se) – hämtad 2023-06-19.

att asylsökande personer med funktionsnedsättning, i likhet med personer som inte söker asyl men har en funktionsnedsättning, ska säkerställas rätten att vara sig själva och bli bemötta med respekt och empati. I asylboendet handlar detta om att den enskilde behöver accepteras utifrån sin funktionsnedsättning och de svårigheter det kan medföra. Anställda bör också ha kunskap om funktionsnedsättningar och uppvisa en medvetenhet om vikten av ett gott bemötande. För personer med osynliga funktionsnedsättningar handlar det också om att det behöver finnas förståelse för att det kan finnas svårigheter att reglera känslor och olika yttre och inre stimuliner och intryck. Om denna förståelse eller kunskap inte finns, ökar risken för att den faktiska boendemiljön triggar sådant beteende som kan komma att kategoriseras som misskötsamhet.

I betänkandet framgår att förslaget utgår från ett mycket bred tolkning av misskötsamhet. MFD menar att det finns en risk att åtgärderna tillämpas godtyckligt då misskötsamhet kan innefatta allt från vanliga störningsmoment i boendemiljön till brottsliga handlingar. Detta kan i sin tur kan leda till att asylsökande personer med funktionsnedsättning kan komma att diskrimineras och oftare utsätts för sanktioner och åtgärder än övriga boende.

MFD menar därför att det är viktigt att tydliggöra de bedömningar som ska ligga till grund för åtgärder vid misskötsamhet. Lika nödvändigt är det att tydliggöra hur införandet av åtgärder ska genomföras och i vilka steg. MFD:s uppfattning är att åtgärder i första hand bör handla om att sätta in vård och stöd och i andra hand om sanktioner mot den enskilde. MFD:s bedömning är slutligen att disciplinära åtgärder snarare riskerar att trigga än att stävja oönskade beteenden.

#### Avsnitt 6.2.1 Dagersättningen ska kunna sättas ned för asylsökande som missköter sig

MFD ser flera risker med förslaget om att dagersättningen ska kunna sättas ned för asylsökande som missköter sig. För personer med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning kan en minskad ersättning leda till ökad stress och psykisk ohälsa vilket kan trigga ett utåtagerande beteende och då leda till ännu större misskötsamhet. Eftersom ersättningsnivåerna inte har höjts sedan 1990-talet har asylsökande personer också fått det än svårare att klara sig på dagersättningen. För personer med funktionsnedsättning som dessutom är beroende av det särskilda bidraget som de kan ansöka om för att exempelvis köpa hjälpmedel, blir situationen än mer problematisk. Dessa personer har

redan idag svårt att täcka kostnaden för hjälpmedel med det särskilda bidraget.

MFD menar också att det är svårt att bedöma graden av misskötsamhet i det enskilda fallet. Bedömningen kan då bli godtycklig och leda till att åtgärden inte står i rimlig proportion till handlingen. MFD menar därför att Migrationsverket bör få i uppdrag att precisera i vilka situationer som misskötsamhet kan medföra en nedsättning av dagersättningen.

MFD menar också att det behövs mer kunskap i Migrationsverkets boendeverksamhet om psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar. Det innebär att ha kunskap om vad som kan leda till utåtagerande beteenden och vilket sorts stöd som behövs för den enskilde för att minska förekomsten av ett sådant beteende.

Att Migrationsverket ska ta fram gemensamma boenderegler som ska kommuniceras ut till asylboendena kan enligt MFD inte ses som en tillräcklig åtgärd utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. MFD menar att det är nödvändigt att Migrationsverket får i uppdrag att tydligt precisera hur de ska kommunicera aktuella boenderegler samt konsekvenser av att bryta mot dessa, i hela boendeverksamheten.

MFD anser också att Migrationsverket bör få i uppdrag att ta fram rutiner för hur ett beslut om nedsättning av dagersättning ska gå till. MFD menar att det bör krävas ytterligare underlag för ett sådant beslut, än som det presenteras i förslaget, där det står att det ska räcka med att hänvisa till myndighetens journalanteckningar som underlag för nedsatt dagersättning.

### 6.3.1 Omplacering till ett annat asylboende

Om nedsättning av dagersättning inte har bedömts som en tillräcklig åtgärd ska Migrationsverket kunna omplacera en asylsökande till ett annat asylboende. MFD menar att det är problematiskt att införa särskilda boenden som åtgärd för personer som har misskött sig på tidigare asylboenden.

Mot bakgrund av att personers funktionsnedsättningar sällan uppmärksammas i asylprocessen, leder det också till att eventuella behov av stöd förbises. Risken är således stor att Migrationsverket omplaceras enskilda utan att utreda orsaken till beteendet eller misskötsamheten. I dessa fall riskerar enskilda personer med funktionsnedsättning att omplaceras i större utsträckning än personer utan funktionsnedsättning. Det utgör därmed också en ökad risk för diskriminering av denna grupp.

MFD menar att det redan finns tillräckliga möjligheter att vidta juridiska åtgärder för personer som är misstänkta för brott och att dessa ärenden bör hanteras inom ramen för ordinarie rättsordning.

### Barnperspektivet

Barn och unga med funktionsnedsättning i migration är än mer utsatta än andra barn och unga med funktionsnedsättning. Barn och unga asylsökande riskerar också oftare att diskrimineras och inte få samma tillgång till utbildning, vård och en aktiv fritid som andra barn<sup>6</sup>. Barn och unga med funktionsnedsättning på flykt utsätts också i större utsträckning än andra barn för våld.<sup>7</sup>

MFD menar därför att det är av största vikt att Migrationsverket vidtar nödvändiga åtgärder för att skapa en trygg och barnvänlig boendemiljö i hela boendeverksamheten. Som en del av detta uppdrag anser MFD att Migrationsverket behöver precisera hur de ska möjliggöra att asylsökande och skyddsbehövande barn och unga ges tillgång till samma stöd och rättigheter som andra barn. MFD ser också en stor risk med att placera barn och unga i kollektiva asylboenden då det, trots olika anpassningar, kan vara svårt att upprätthålla en god och trygg boendemiljö över tid. MFD menar att Migrationsverket, vid bedömning och fördelning av boendeplats för asylsökande barn och familjer, i alla delar bör utgå från principen om barnets bästa. Barnkonventionen gäller som svensk lag. För att kunna uppnå till barnkonventionens krav om barns rätt till utveckling, föreslår MFD också att Migrationsverket får i uppdrag att tillhandahålla särskilda boenden för familjer och barn. Dessa bör ta särskild hänsyn till de behov som barn och vuxna med funktionsnedsättning kan ha.

MFD vill dessutom framhålla behovet av att ansvariga myndigheter och regioner har kunskap om antal barn och unga som bor på asylboende och som är i behov av stöd, vård och insatser. Med tanke på att ett asylboende kan innefatta en mängd olika typer av boendeformer, menar MFD att det måste finnas rutiner och arbetssätt som säkerställer att barns och ungas behov av stöd och insatser kan uppmärksammas på ett ändamålsenligt sätt.

---

<sup>6</sup> Unicef, Barn på flykt. [Barn på flykt | unicef.se](https://www.unicef.se/barn-pa-flykt) – hämtad 2023-06-15

<sup>7</sup> Ibid.



## Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har ställföreträdande generaldirektör Tarja Birkoff (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Josefina Streling (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Tarja Birkoff